

Teia - v gréckej mytológii - Titánka, dcéra boha *Urana* a *Gaie*, sestra a manželka Titána *Hyperiona*, s ktorým mala tri deti: bohyňu mesiaca *Selené*, boha slnka *Hélia* a bohyňu ranných zore *Eós*; podľa jej manželstva s *Hyperionom* sa prekrýva s *Theiou/Theou/Thiam*; pozri *teogónia*

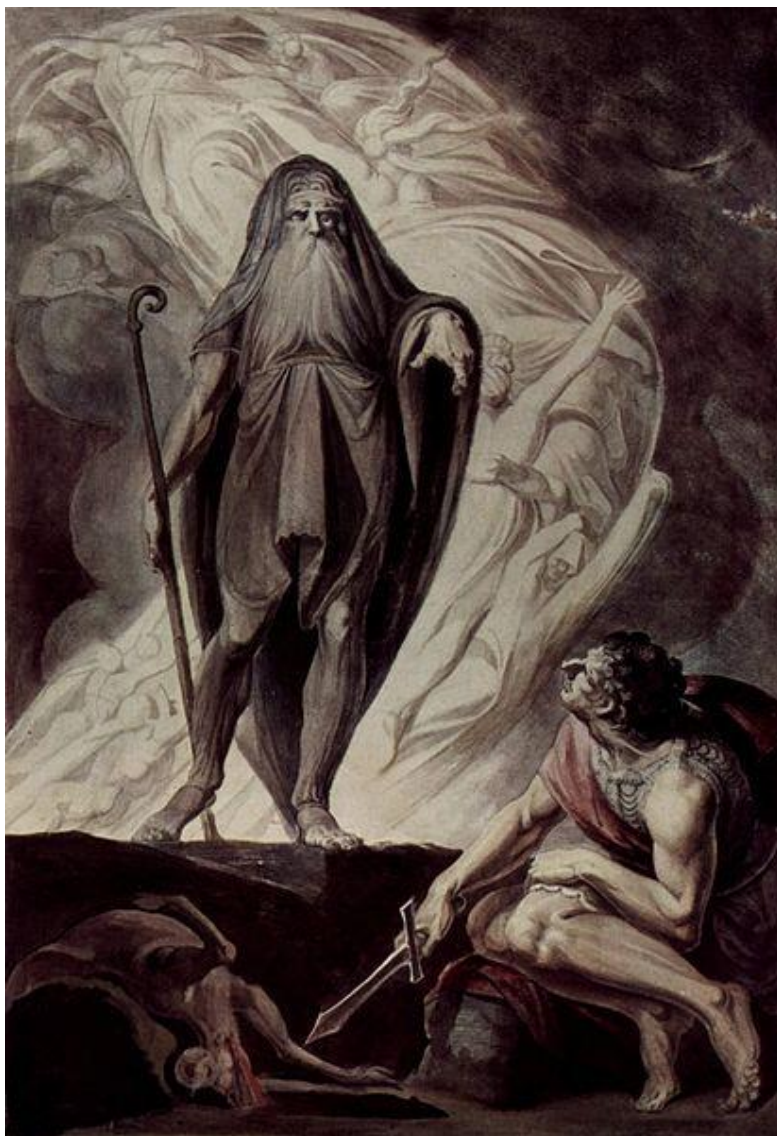
Teiresiás - v gréckej mytológii slepý tébsky veštec, ktorého oslepila *Aténa* za to, že ju zazrel v kúpeli (pozri *slepota*); obdarila ho schopnosťou rozumieť reči vtákov; podľa inej verzie v spore medzi *Diom* a *Hérou* rozhodol v prospech *Dia* a *Héra* ho za trest oslepila; Zeus stlmil jeho trest tým, že mu dal dar *veštenia*; jeho tieň na práh *podsvetia* navštívil na radu *Kirké Odysseus*, aby sa dozvedel svoju budúcnosť a čo urobiť pre šťastný návrat na *Ithaku*; pozri *veštenie*; *Oidipus*

www: v gréckej mytológii syn *Euéresa* a nymfy *Chariklo*; slávny tébsky veštec (pozri *veštenie*); svoje veštecské nadanie získal, keď mal rozhodnúť spor medzi *Diom* a *Hérou* o tom, kto má väčšie potešenie z *lásky*, či žena alebo muž; *Teiresiás* mal byť schopný to posúdiť, lebo v mladosti bol zmenený na ženu na sedem rokov; *Teiresiás* usúdil, že je to žena, ktorá je na tom vždy lepšie a výhru prisúdil *Diovi*; nahnevaná *Héra* ho za tento verdikt potrestala *slepotou*; Zeus nemohol zrušiť kúzo iného boha, preto ho za tú stratu dal dar veštecského ducha; k tomu mu daroval dlhý život, sedem až deväť ľudských životov; podľa inej verzie mu veštecský dar dala *Aténa*, ktorá ho oslepila, lebo ju v kúpeli zazrel nahý, ale z lásky k jeho matke, nymfe *Chariklo*, mu zbystrila sluch, že potom rozumel aj reči vtákov; navyše mu darovala barlu, s pomocou ktorej mohol chodiť ako vidiaci; *Teiresiás* veštil *Oidipovi*, keď hľadal vraha kráľa *Laia*; označil ho za otcovraha a budúceho manžela vlastnej matky; neomylne boli jeho veštby kráľovi *Kreontovi* vo vojne *siedmich proti Tébam*; *Teiresiás* potom v *podsvetí* veštil *Odysseovi* a predpovedal mu šťastný návrat domov, jemu aj jeho druhom; veštkyňou sa stala aj *Teiresiásova* dcéra *Manto*

<http://0.tqn.com/d/ancienthistory/1/0/j/1/3/OdysseusTiresiasEurylochus>

Teiresiás (so sklonenou hlavou) veští v podsvetí Odyseovi (v strede, červeno figurová keramika)

J. H. Füssli: Teiresiás veští v podsvetí Odysseovi

Teiwaz - sedemnásť *runa* germánskeho futharku prostého (spôsob zápisu runových znakov); vyslovuje sa ako české či slovenské T; Její název odpovídá jednomu z Týrových jmen. Vztahuje se k boji, vítězství a ochraně. Dále symbolizuje rozhodnost, čest, sílu vůle a vitalitu. Používá se v amuletech. Pomáhá k vítězstvím – ve sportu, v obchodu, v životě... V Teiwazu někteří vidí tajemnou geir's-odd (oštěpovou runu), kterou si stárnoucí bojovníci vyřezávali do vlastního masa, aby se jim otevřela cesta do Valhally. Runa byla často nalezena na anglických pohřebních urnách. Na jedné z urn byla nalezena spolu se svastikou, prastarým germánským symbolem. Padne-li Teiwaz při věštění, signalizuje obecný úspěch a štěstí v legálních záležitostech. Tazateli zajišťuje čest, spravedlnost, vůdcovství a autoritu. Runa má vztah k Týrovi. túto runu v tvare šípky (nazývanú tiež oštěpovou runou) si bojovníci ryli z oboch strán čepele na zbrane, alebo dokonca do mäsa na vnútornú stranu pravého predlaktia, aby im zabezpečila po smrti priamy vstup do *Valhaly*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Teiwaz>

Runa Teiwaz

teizmus/theizmus - viera v jedného zosobneného, stelesneného boha, ako bytosti rozdielnej od sveta, ktorá svet stvorila, udržuje a riadi; porovnaj *deizmus*; pozri *slobodomurárstvo*; *boh*, *bohovia*, *polyteizmus*, *monoteizmus*, *deizmus*, *náboženstvo*; *Neviditeľný ružový jednorožec*

sv. **Tekla** - (1.st.); gréc. Θεκλα, latin. Thecla; tiež Tekla z Ikonía; rane kresťanská svätica, panna a učienica sv. Pavla; Nový zákon jej meno nezmieňuje, objavuje sa v *apokryfnej* knihe Skutkov Pavla a Tekly, datovanej do 2.st.; jej život je opradený legendami; v 18 rokoch sa rozhodla byť kresťankou a riadiť sa Pavlovými požiadavkami života v čistote a uctievať iba jedného Boha; keď mala byť popravená upálením na hranici (pozri *autodafé*), oheň zázračne uhasila búrka; neskoršie mala byť roztrhaná divou zverou (pozri *ad bestias*), ale levica ju ušetrila a bránila pred medvedicou; keď prchala pred skupinou najatých mladíkov, ktorí ju mali zneuctiť, na jej prosbu sa pred ňou rozostúpila skala a opäť sa zatvorila; poslednú časť svojho života prežila ako pustovníčka (pozri *pustovníci*) so schopnosťou robiť zázraky; dožila sa 92 rokov; pozri *kresťanskí svätci*

https://www.google.sk/search?q=sv.+Tekla&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=w8okVb_IDcXdarHegOAL&ved=0CDIQsAQ

Sv. Tekla medzi zvieratami (slonovinový basreliéf oltára katedrály v Tarragone, 12.st.)

H. Schedel (tlač): Sv. Tekla (kolorovaný drevoryt, Norimberská biblia, 1483)

J. Pere: Sv. Tekla (fragment predelly v Katedrále v Tarragone, 1426)

G. B. Tiepolo: Sv. Tekla oslobodzuje od moru mesto Este (1759)

Tekla - pôvodom anglická misionárka a *abatiša* v Nemecku, žijúca v 8.st.

tektit – z gréc. tektos – „tavený“

Encyclopedia Britannica: tektity boli v priebehu 20.st. pre svoj neznámy, údajne mimozemský pôvod predmetom intenzívneho vedeckého skúmania; teraz však prevláda názor, že vznikli roztavením a rýchlym ochladením pozemských hornín, ktoré boli vymrštené do vzduchu pri prudkom dopade veľkých meteoritov, komét alebo asteroidov na zemský povrch; tektity sa vyskytujú na každom kontinente okrem Antarktídy a Južnej Ameriky; medzi šperkárskymi tektitami patrí *vltavín*, *australit*, *obsidián*; pozri *sklo prírodné*; *šperk*

tekvica - pozri *Cesta do Emauz*; *archanjel Rafael*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *úroda*, *rastliny*

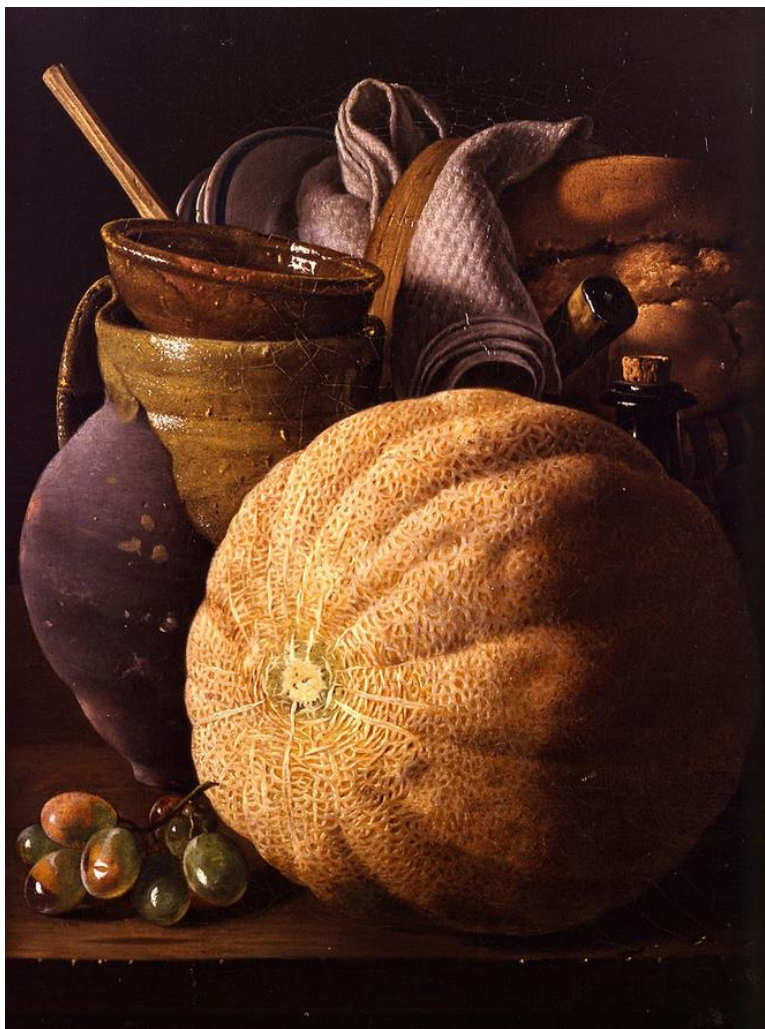
H. Galle: Tekvice, hrozno, broskyne, slivky, granátové jablká, hrušky, figy, jablká a kvaka pod soklom (1636-1646)

S. del Tintore: Zátišie s hubami, paprikou a tekvicami (17.-18.st.)

L. E. Melendez: Zátišie s tekvicou, figami, fľašou vína a košom (17.st.)

L. E. Melendez: Zátišie s tekvicou (bodegón, 1665-1675)

J.-B. Oudry: Zátišie s artičoky (18.st.)

H. H. Fantin-Latour: Zátišie s karafou, kvetinami a ovocím (1865)

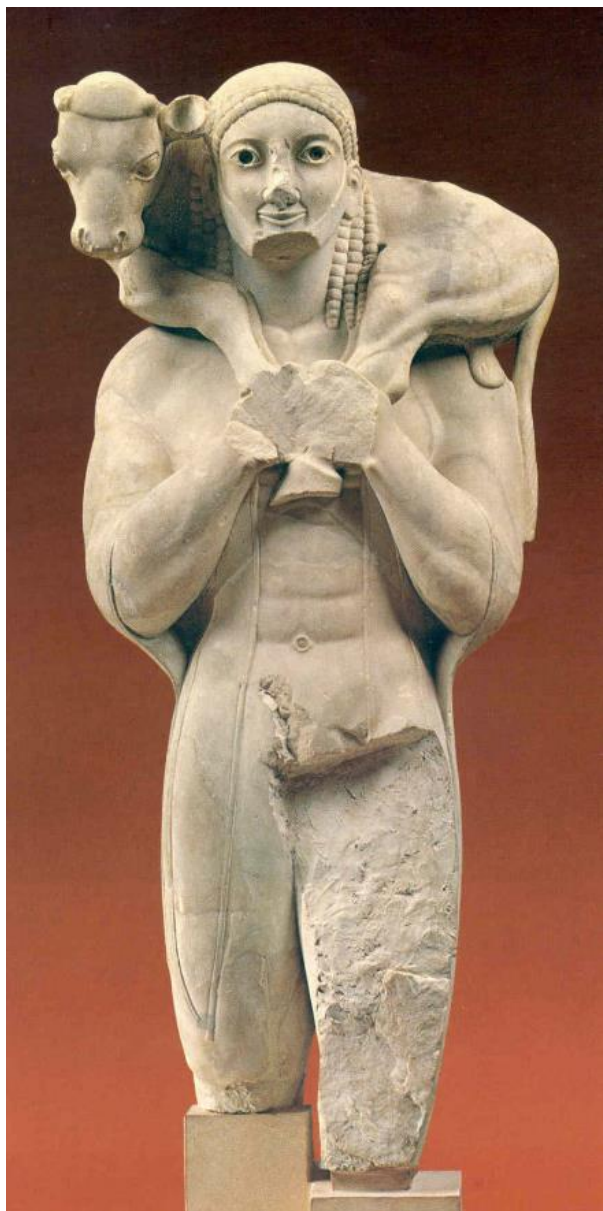
J. L. Jensen: Zátišie s tekvicou, broskyňami a orechmi (18.-19.st.)

tektonika - z gréc. tektonike – „staviteľstvo“; tectón – „staviteľ, tesár“; tiež *architektonika*

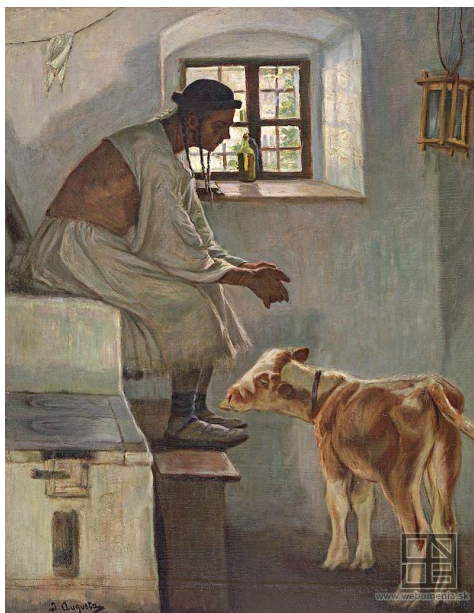
-náuka o umeleckom vyjadrení princípu nesúcich a nesených stavebných dielov; pozri *architektúra*

Slovník cudzích slov: v architektúre je to umelecké vyjadrenie kompozičného tvaru stavebných konštrukcií

teľ'a - Heint-Mohr v súvislosti s *obdobiami života*: symbol desaťročného chlapca a dvadsaťročného muža; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; zvierá*

Moschoforos (votum, 560 pr.Kr.)

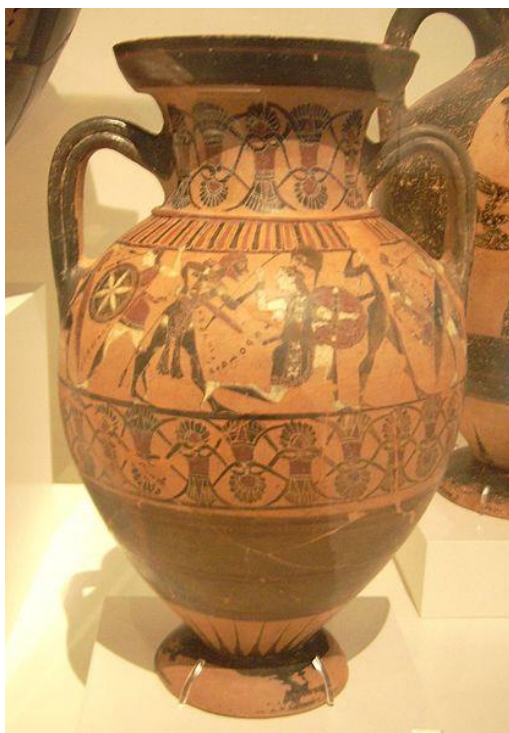
J. Augusta: Osamelý (1906)

A. P. Weisz-Kubínčan: Protiveň (1943)

teľ'a zlaté - zlaté teľ'a

Telamón - v gréckej mytológii syn kráľa Aiaka, ktorý sa spolu s bratom zúčastnil lovu na kalydónskeho kanca, výpravy Argonautov a spolu s Héraklom ťaženia proti trójskemu kráľovi Láomedóntovi; pozri Teukros

<http://la.wikipedia.org/wiki/Telamon>

Herakles a Telamon v boji proti Amazonkám (attická amfora, 6.t.pr.Kr.)

telamón - mužský variant *karyatídy*; pozri *kanéfora*, *atlant*

[http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BD_\(%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BD_(%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0))

<http://es.wikipedia.org/wiki/Telam%C3%B3n>

Telamón

Alfonso Parigi Vecchio (architekt): Telamón (Villa di Poggio, Toskánsko, 15.st.)

telary - tri otáčavé dosky gréckej antickej *dekorácie*; pozri *grécke antické divadlo*

tele - *tepe*

Teleb - postava z fantazijného príbehu Stormlight Archive, dôstojník a posol vo vojenskom tábore Dalinara Kholina na superkontinente Roshar

<http://coppermind.net/wiki/Teleb>

[http://coppermind.net/wiki/Category:Stormlight Archive](http://coppermind.net/wiki/Category:Stormlight_Archive)

T. Chassériau: Sediaci mladý Teleb (19.st.)

Télefassa -

<http://cs.wikipedia.org/wiki/T%C3%A9lefassa>

Telefos - gréc. Τήλεφος – „ďaleko žiariaci“

-v gréckej mytológii syn *Hérakla* a *Aténinej* kňažky *Auge*, kráľ v *Mýzii*, ktorý v boji zabil tébskeho kráľa *Tersandra*, tiahnuceho s *Achájcami* proti *Tróji*; hoci bol priateľom achájskych kráľov, nepripojil sa k výprave proti Tróji, lebo mal za manželku dcéru trojského kráľa *Priama*; keď Achájci na výprave proti Tróji omylom pristáli na brehu jeho krajiny, v domnienke, že už sú v *Teroade*, začali ju pustošiť; *Telefos* sa im postavil na odpor, bol zranený *Achillom* a ustúpil; až po bitke Achájci zistili, že bojovali so spriatelým kráľom, ale ani ľútosť a bohaté dary nevedeli zahojiť *Telefosovu* ranu; tú vyliečil až kov *Achillovej* kopije, ktorý na ňu podľa veštkyne zoškrabali

<http://it.wikipedia.org/wiki/Telefo>

Herakles a Telefos (mramorová rímska kópia z 1.-2.st. podľa gréckeho originálu zo 4.st.pr.Kr.)

Herkules a Telefos dojčený laňou (freska, Herculaneum, 1.st.)

Herkules a Telefos

Télegonos - Τηλέγονος/Telegonos; lat. Telegonus

www: *Homér* jeho existenciu neuvádza, *Hesiodos* o ňom píše ako o synovi *Ulyseea* a *Kirke*

-v *gréckej mytológii* - *Odyseov* syn, ktorého splodil s čarodejkou *Kirké*; Télegonos omylom zabil svojho otca, keď sa ho vydal hľadať na *Ithaku*; jeho druhovia ostrov začali drancovať, *Odyseus* sa postavil na čelo svojho vojska a *Telegonos* ponáhlal pomôcť svojim druhom; keď sa dozvedel, že zabil svojho otca, slávnostne pochoval jeho telo na ostrove *Aiaia*, kde žila jeho matka čarodejnica *Kirké*, a oženil sa s *Pénélope* a mal s ňou syna *Itala*, po ktorom dostala svoje meno *Itália*; podľa rímskych mýtov sa Télegonos odsťahoval do *Itálie*, kde založil mesto *Praemeste*, dnešnú *Palestrinu*

Telemachos - v *gréckej mytológii* syn *Odyseea* a *Penelope*; jeho vychovávateľom počas otcovej neprítomnosti bol *Mentór*; podľa *pohomérovských básní* sa jeho ženou stala *Nausika*; aby ubránil matku pred čoraz dotieravejšími nápadníkmi, rozhodol vyhľadať otca; dozvedel sa od *Menelaa*, že otec žije na ostrove nymfy *Kalypso*; aby ho nápadníci matky nezabili, vystúpil z lode a ukryl sa u pastiera *Eumaia*, kde sa stretol s otcom prezlečeným za starca

<http://it.wikipedia.org/wiki/Telemaco>

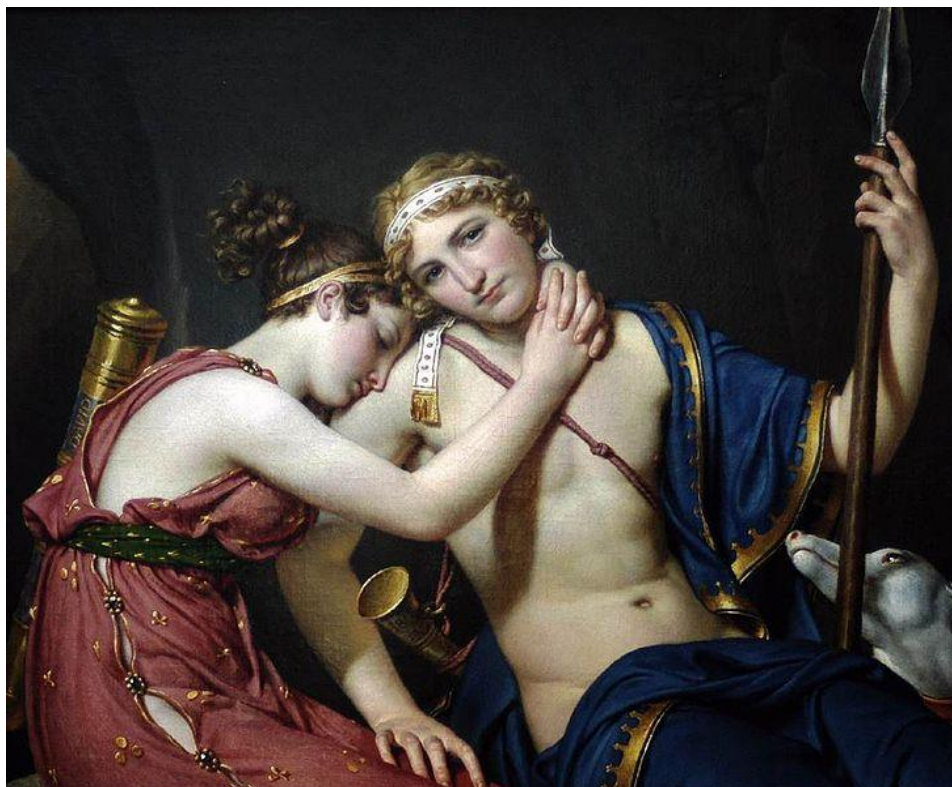
T. van Thulden: Scéna Odysea a jeho syna Telemacha (lept z cyklu Illiada, 17.st.)

B. West: Calypso prijíma Telemacha a Mentora (1805)

W. Hamilton: Kalypso prijíma Telemacha a Mentora

J. L. David: Telemachos a slúžka nymfy Kalypso, Eucharis

J. H. Tischbein St.: Telemachos a Termosiris

telesná láska - láska telesná

teleso - pozri *plocha, matematika*

telestérion - τελεστήριον/telesterion < τελέω/teleó – „dokonale“

-antický chrám určený na konanie *mystérií*; stavané od doby *mykénskej*; najznámejšie v *Eleusis* zo 7.st.pr.Kr., prestavané Iktínom na stĺpovú stavbu na takmer štvorcovom pôdoryse s *emporami* a šiestimi vchodmi, osvetlenú otvorom v streche; pozri *grécke chrámy, eleuzínie*

televízia - pozri *kineskop*

Telgárt - pozri *Slovensko*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Telg%C3%A1rt>

V. Hložník: Telgárt (1982)

Telipinu - *chetitský boh* vegetácie, syn boha búrky *Taura* a *bohyne Matky*; ústredná postava mýtických príbehov o stratenom bohovi, čo malo za následok stagnáciu prírodných síl; až po jeho nalezení nastáva opäť oživenie prírody; pozri *bohovia vegetácie*

tell/tellos/tepe/hüyük - hebr. תל – „mohyla“; arab. تل/tal

-tzv. *sídlisková mohyla* v podobe návršia nad starovekými mestami (*tepe, hüyük, magula, tumba*); vznikla niekoľkokrát osídlením v priebehu tisícročia najmä v oblasti mezopotámskej kultúry; pozri *sídlisko; Mezopotámia; Catal Hüyük*; porovnaj pod heslom *Usírev* svätyne na miestach údajného hrobu kusu Usírevovho tela

- umelé návršie (na mieste predošlého starovekého *mezopotámskeho* mesta), na ktorom stála strážna pevnosť

Dudák: turecky *tepe* alebo *höyük*; sídliskový pahorok vzniknutý dlhodobým osídlením toho istého miesta s opakovanou výstavbou v priebehu jedného alebo viac tisícročí; ich priemer býva 100-600m, výška často viac ako 12m; nachádzajú sa najmä v *Mezopotámii* a *Malej Ázii* (ale aj v južnej Európe a inde); archeologický prieskum postupne odкрýva jednotlivé vrstvy; jedným z najstarších je *Catal Hüyük*

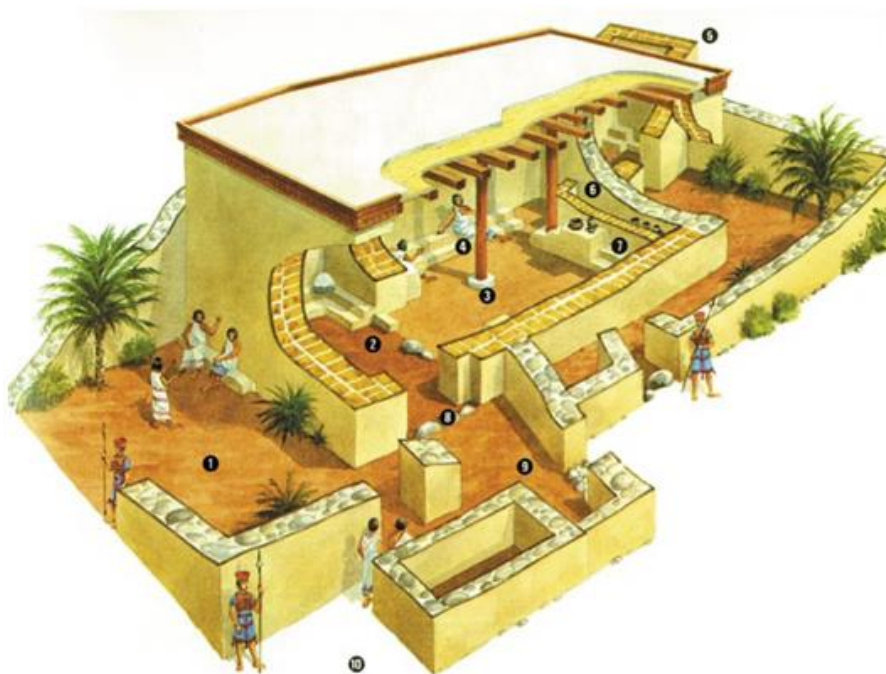
www: typ blízko východnej archeologickej lokality, ktorá má tvar vyvýšeniny; telly boli pôvodne starovekými sídliskami; v dôsledku ľudskej činnosti sa v meste hromadil odpad a navyše čas od času tieto sídliská podľahli vojenskému ťaženiu a budovy boli zrovnané so zemou; na ruinách potom bývalo vystavané mesto nové, čím sa sídlisko postupom dvíhalo a vznikol typický kopec; iné teórie predpokladajú úmyselné zasypanie nepotrebných stavieb bez ich deštrukcie s cieľom zvýšiť lokalitu vzhľadom na okolitý terén; cieľom tejto činnosti bola ochrana pred povodňami a lepší výhľad do krajiny; jedná sa veľmi často o multikultúrne lokality, niektoré sú nepretržite osídlené dodnes, napr. Tell Aviv-Jaffa – Tell Qasile

Tel Arad v Izraeli

Tell Qasile - archeologické nálezisko v Tel Avive v Izraeli; má ako 3000 rokov a miesto obsahuje pozostatky prístavného mesta založeného už Filištíncmi v 12.st.pr.Kr.; posvätný okrsok filištínskeho mesta obsahuje tri chrámy, postavené jeden na druhom; k jeho histórii sa vzťahuje príbeh Samsona, rúcajúceho steny chrámu, ktoré zabili jeho väzňateľov a v ktorom našiel smrť aj Samson

https://en.wikipedia.org/wiki/Tell_Qasile

Rekonštrukcia chrámu pri Tell Qasile

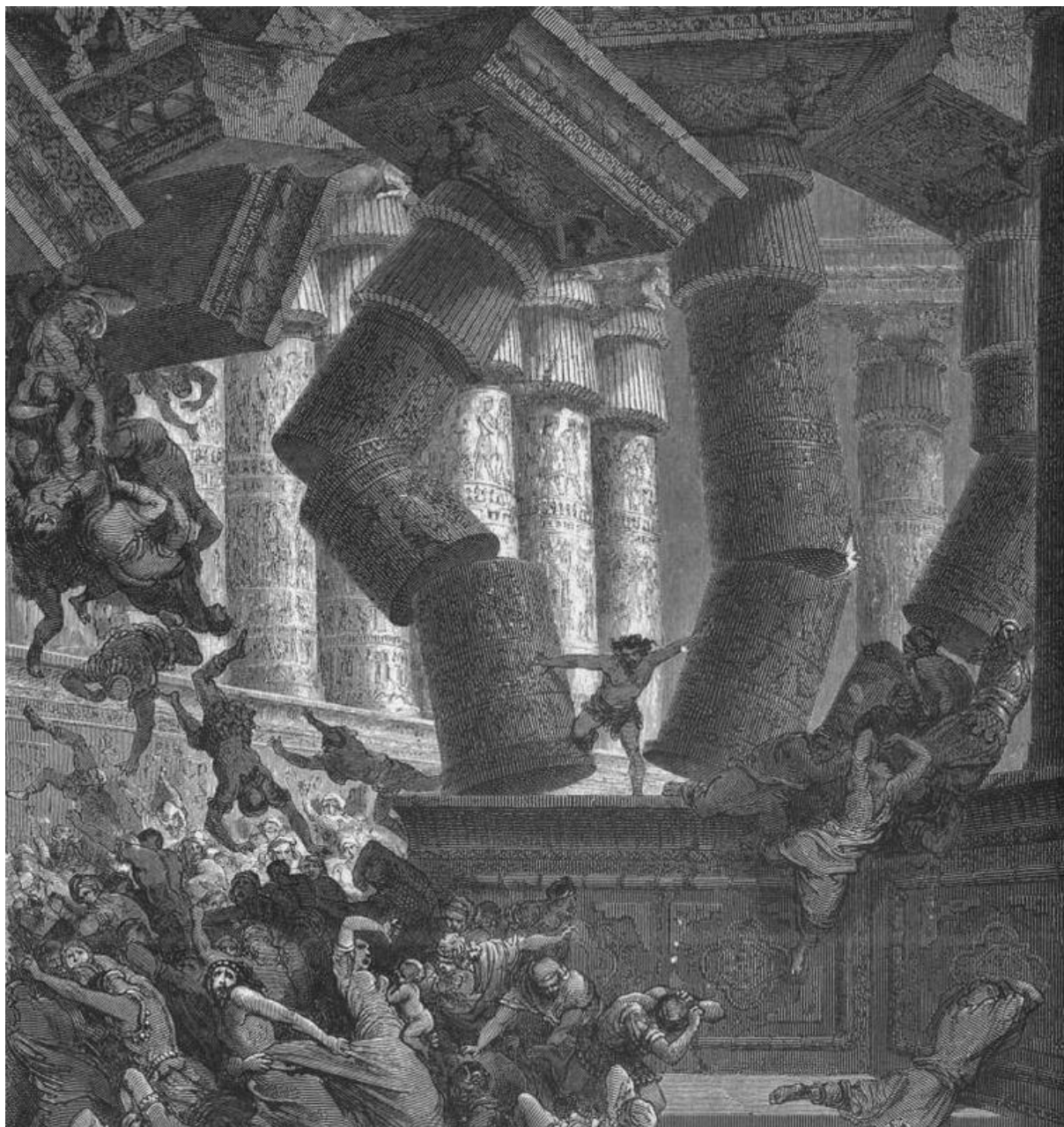
Samson ničí piliere filištínskeho chrámu (hlavica románskeho stĺpu)

P. Galle podľa M. van Heemskercka: Samson ničí piliere filištínskeho chrámu (rytina, 16.-17.st.)

Samson rúca chrám (ilustrácia, nemecká biblia, 1882)

G. Doré: Samson rúca chrám (drevený, 1866)

Autor neuvedený: Samson rúcajúci stĺpy (Ashdod v Izraeli)

Tell Wilhelm - strelec, bájnny švajčiarsky hrdina zo 14.storočia, z čias boja proti Habsburgovcom; bol zná my ako skvelý *lukostrelec*

E. Stückelberg: Wilhelm Tell skáče z lode nepriateľov na axenské útesy (freska)

Tellus - italická bohyňa plodivej sily, ktorá podobne ako *Ceres* bola božstvom podsvetným, ktoré prijíma svoje deti po smrti do svojho lona; jej chrám ležal v *Esquilinu*; bola v tesnom vzťahu ku gréckej *Gai*; pozri *bohyne plodnosti*; *rímski bohovia*, *podsvetie*; *Italikovia*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Tellure>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3219662507/in/photostream/>

Tellus so svojimi štyrmi deťmi, sprevádzaná Aionom/Uránom stojacim vo zverokruhu (200-250)
Tellus so svojimi deťmi medzi personifikáciami vody a vzduchu (alegória Pax Augusta)

Tellus (detail sarkofágu, 3.st.)

Telmo/Elmo - Erasmus

telo a duch - podľa tradičnej stredovekej teológie je telo „väzenie“ alebo „hrob“ duše a duša je dych života

Telo a duch (ilustrácia z rukopisu „Speculum virginum“, 13.st.)

telo ľudské - 1.pozri body-art, tetovanie, piercing, branding, bodypainting, štýl Heavy metal, móda; chiazmus/kompozícia chiastická, kontrapost
2.pozri jurodiví/blázni v Kristu

-v súvislosti s heslom gnosticizmus: gnostické učenie o spasení, v ktorom telo vystupuje ako niečo zlé, negatívne, od čoho sa treba oslobodiť; pozri jurodiví/blázni v Kristu; láska telesná

pozri trest, trest smrti; kathakali, kult tela

tzv. **telo druhotné** - v prípade svätcov a významných osôb zhotovované z vosku podľa tela v rakve, umiestnenej na pôvodnom náhrobku; pozri Ján Nepomucký

E. de Witte: Starý kostol v Delfách (1642-1692)

telo Kristovo - *corpus Christi*

telo ženské - *ženské telo*

Telxepeia - Zamarovský v súvislosti s heslom *Sirény*: podľa Homéra boli dve, podľa neskorších autorov ich bolo deväť, a ako ukazujú ich mená, vynikali krásnym hlasom: *Aglaiofone* (Jasnohlasá), *Telxepeia* (Očarujúca), *Peisinoe* (Zaliečavá), *Molpe* (Spevavá); pozri *grécka mytológia*